

ו' ניסן
24 סרט
יום ג'

מברן נחקבלה מלגורמה על חוצאות משאל האיחוד בשחי

המפלגות: הפוע"צ הצביעו: בעד 373, נגד 160, נמנעו 60.
מצ"צ: בעד 290, נגד 36, נמנעו 11. לוקר חרש אישור חברית.

נסעהי בבוקר לירושלים. ישיבה עם מ.ס.י. לפי

סיכומי המחלקה הסטטיסטית היו בירושלים ביום 1.1.31 - 2704
חברים באגודות, 476 חברות מלבד 1,103 נשי חברים, יחד 4,283
נוער עובד 350, ס"ה 4.633. פינקלשטיין מוסיף לכך 50 אחיות של
הדסה שיכנסו להסדרות בדיצמבר 1930 ולא נכללו עדין במספרים
הנ"ל, לעומת זאת הוא ספחית כ-500 חבר מאגודות שונות שעזבו
בינחים את העיר או גם את הארץ, שבצמנים נרשמו ונעלמו. המספר
הריאלי לפי דעתו הוא 2,700 חבר. מספר הפועלים בעיר לפי דעת
פינקלשטיין כ-5,000 לרבות גם הפקידים. מספר מסוצע של משלמי
מסים 1,338 בכל חודש, ז"א 58,23% מכל מספר החברים, במשך 1930.
בשנה 1929 היו משלמים 1,410 בכל חודש, (במשך השנה) אולם
התכנסה עלתה בשנה 1930, כי עלה גובה המס הממוצע. בשנה 1929
גבו מסמים 1,100 לא"י, בשנה 1930 - 1,400, אם כי היו רק 16,000
חשלומי מס. סבת האחוז הנמוך של משלמי המסים היא שחצי מספר
התורים עובדים בבנין, והגביה בבנין קשה, כי החבר עובד היום מה
ומחר שם וקשה לתפוס שם. בשנה 1929 היו מספר פועלי הבנין שעברו
ע"י הלשכה בבנינים גדולים - יותר רב מבשנה 1930. מספר בניני

הלשכה פתחו בשנה שעברה. הפועלים העובדים בבחי-מלאכה אף הם
חשלוסיהם נגבים בקושי. הפקידים ופועלי הרכבת לא נכללו במספר
משלמי המס, כי מסיהם נגבים ע"י האגודה. במשך 1930 נכנסו 500
חברים חדשים להסתדרות מהם 365 אשכנזים, 135 מעדות סורחיות.
כששים מהחדשים הם עולים, לפי האגודות: בנין 51, בחי-אוכל 19,
ימס-המלח 19, צבע 13, מחם 16, מחכת 33, דפוס 15, אופים 49,
עובדי ראינוע ואומנוח 28, קצבים 8, הובלה 75, עץ 37, אחיות
מוסמכות 50. אי-אפשר להגיד שכל ה-500 נמצאים גם עכשיו בהסתדרות.
אין טפול בחבר החדש, ויש שלאחר כניסתו - הוא נעלם מהאופק.
האגודות החיות: בנין, עץ, סתות, אפיה. הערבים
שעבדו במאפיות יהודיות לפני המאורעות - יצאו. עובדים עכשיו
רק יהודים, וכלם מאורגנים. עם ברמן יש חוזה טוב - לדעה
מינקלשטיין - מופתי --- מחכת נחרופפה, כי חברי הועד עזבו את
המקום. המזכיר אף הוא נסחלק. עומדים לסדרת מחדש על-פי סקציות.
דפוס במצב של החיאה, אולם המקצוע ירד. מצב בעלי-הדפוס חמור.
עומדים לסגור כסה תושים. חוזק הארגון נחקל בקושי האובייקטיבי
של המצב, אולם בדפוסים הגדולים. מצב הפועלים לא רע. בדפוס
עזריאל תנאים טובים. שפור התנאים חלוי בהתאם שבין ת"א וירושלם.
בים-המלח עובדים 270 יהודים, 110 ערבים, ומקום עבודה זה מעסיק
הרבה את המועצה. יש לחץ גדול מצד הממשלה על העסקת פועלים ערבים.
פועלי הרכבת לא קשורים למועצה, אם כי משרדם במועצה. הקלוב שלהם
סול הרכבת. כשליש מכל האגודות הם מהקדוה הסורחיות שבאו ברבם
לארץ לאחר המלחמה. אחוז משלמי המסים ביניהם קטן. הם משלמים

לרוב רק במקרים שההסתדרות עושה בשבילם דבר מה. מהאשכנזים 90% עולים, השאר ילידי הארץ. האחרונים חסמים לבני העדות המזרחיות. חוסר חרושה, מציאות בחי-מלאכה נחשלים - מכבידים על הארגון. בהסתדרות כאן לא נתגלו אנשים פעילים חדשים. בין העסקנים הקודמים יש פרוצס של דיפרולטריזציה. נהפכים למנהלי עבודה, פקידים, קבלנים - יש גם עובדים להחישבות. הקדר הצבורי מחפורר. קשה למצוא ועדים פעילים לאגודות. הקודמים נתעייפו, אינם רוצים למשוך בעול. מרות החנוקה אינה קיימת, כשדורשים מחבר - אינו נשמע. רק באגודות האופים יש צירוף טוב של חברים והמצב באגודה משביע רצון. באגודות אחרות - מתכת עץ - יש חברים בעלי יכולת, אבל אלה לרוב הם חברים בקואופרטיבים, ואינם רוצים לשאת בעול האגודה. והפעולה מוטלת כולה על המועצה - פינקלשטיין, רבינוביץ ואיש שלום. יש עסקנים צעירים מהנוער העובד - כמו שלום כהן, אבל סמכותם בעיני ה"ותיקים" קטנה, והם נכשלים ע"י כך. המועצה מתאספת באופן בינוני אחת לחודש, אולם חברי המועצה אינם מורגשים ומרגישים עצמם כבאי-כוח של מי-שהוא. הם חלשים מהצבור. התלמידים, הסמינריסטים, המורים, הותיקים מצומצמים כל אחד בפינתו. הניבו של הפעולה הצבורית ושל החנוקה כולה בירושלם יורד. האנשים המוכשרים - או יצאו את העיר - או נחרתקו ונתכנסו לחוך קליפתם. העורק החי היו פועלי הבנין, והבנין היה מקודם בקו עליה, עכשיו גם זה נשחנה. סודר סמינר לועדי הפועלים, פעם בשבוע. בר-שירה הרצה פעמים על חוזים קולקטיביים. קרונגולד - על משפט החברים, א. קצנלסון - על הרמ"י הטבעי בארץ; גרנובסקי -

ירצה על שיטת המסים. אין מרצה על האיגוד המקצועי. כ-60 איש מבקרים סמינר זה, מבקרים הם קבועים. מתעניינים בהרצאות, אולם העיקר חסר - על הפרובלימות המיוחדות של ת ועמנו, להרצאות אלה אין כוחות מקומיים.

מצב העבודה. נוסף לחוסר-כוחות וארגון רופף יש עכשיו משבר כלכלי בעיר. להרבה פועלים לא משלמים המשכורת, חייבים להם אלפי לירות, חלק מזה אבוד, וחלק אין תקוה שישולם בקרוב. שביח לא חתקן, לפעמים היא מריעה, כי היא עלולה להביא לידי פשיטת רגל. חוסר תשלומין הם בבנין, בדפוס וגם בבתי-מלאכה. חוסר האונים של ההסתדרות לחקן - מרופף את הארגון. הפועל כתיאש מההסתדרות. מספר מח"ע למעלה מ-250, בכללם גם נוער. כשליש הם מח"ע כמעט קבועים, כי גם בזמן הטוב עבדו רק בסרוגין. חלק - שעבר לירושלם לאחר חוסר עבודה מערים אחרות יותר משליש של מח"ע הם בני עדות מזרחיות, כמעט כולם בעלי משפחות. במשך השבועות הקרובים יוטב קצת מצב לרגל מחרם, אולם אח"כ יש לחשוש להרעת המצב. הרבה דירות הן ריקות ואין ימורד למיכוי של בנין חדש. אם המצב הפוליטי לא יתחדד יכנסו יהודים לבתים ערבים הריקים עכשיו. יש הבדל של 20-30 אחוז בין שכר דירה יהודית וערבית. מצבם של הרבה חוגים הולך ורע. שכר הפקידים מצטמצם, ומבקשים דירות יותר זולות, ויש לחשוש שבתים יהודים יתרוקנו מדירותיהם; הבנין העממי כנראה יטחת אף הוא לרגל המצוקה הכספית וקיצוץ המשכורות. אם לא יוצרו עבודות חדשות גדולות (מכללה, רוקפלר) יקשה מצב העבודה. הקושי בעיקר לגבי פועלים בלתי מקצועיים.

מקצוע האבן הולך ונחרב לרגל השנויים בטכניקה הבנין לאחר הרעש. סרבים בבנין בטון, והאבן יורדת מגדולתה. העיריה אינה מקפידת על אבן דוקא. הביטון אמנם הגדיל מספר הפועלים היהודים, ובין פועלי האבן הערבים גדל חוסר העבודה. גם בשימוש האבן בא שנוי - בונים באבנים פשוטות, בלי קישוטים-צבעועים, וזה מוזיל במדה רבה את העבודה. מכניסים גם אבן מלאכותית. החציבה ירודה עוד יותר מהסיתות. החוצבים חדרו לעבודות אחרות - לחפירת בורות וכדומה. המחיר יורד בסיחוח גם לרגל ניצול פועל בפועל: סתה מקבל עבודה במחיר ירוד, נוטל נערים עובדים, משלם להם מחיר עוד יותר ירוד, הוא משתכר 50-80 גרוש ליום, אבל לא בעבודתו בלבד כי מעבודת המנוצלים על ידו. בחציבה אין הופעות כאלה. החוצבים עובדים בהשוואת המחירים.

קבוצות קבלניות בבנין (חברי ההסתדרות) מתחת, סורידות שכר, מנצלות פועלים, מקבלות פועלים לא ע"י הלשכה. לרוב מקבלות לא חברי ההסתדרות, עובדות ומכבדות למעלה משמונה שעות, את המוסחה מפטרים. את הללו היו צריכים להוציא מההסתדרות ולראות בהם קבלנים פרטיים, אולם משפט החברים הוא איסי, וגם לא קל להוכיח באופן פורמלי את האשמה. חברי הקבוצות הללו אינם רוצים להיות מוצאים מההסתדרות, הם לוקחים חלק במפעלי התנועה, משתתפים במגביות, אך בעניניהם הפרטיים אינם משגיחים בעיקרי ההסתדרות. ההוצאה מההסתדרות היתה משפיעה עליהם, ויש למצוא דרך להקל הפרוצדורה של ההוצאה.

אה"צ נסעתי עם רבינוביץ לעבודה ים-המלח - וברכתי
ש"חתינו". בלוי'ת המנהל ליכנסשטיין בקרנו בביח-החרושת שהולך
ונבנה, את הברכות וההכנות הנקשות להרחבת המפעל. ידרשו לדברי
ליכנסשטיין חמש שנים עד שהמפעל יבוצע ויעבוד "במלוא הקיטור".
התחלת העבודה בבית החרושת תהיה בעוד חמשה חדשים. המפעל יתפתח
בהדרגה - כדי פתרון שאלת הסרנספורט, ושאלת טכניות ומשקיות
אחרות.

ישיבה עם ועד פועלי ים-המלח. מלבד 70 פועלים זמניים
שעובדים בחפירת שקבל מרכז העבודה עובדים כאן: 25 איש אצל קבלני
מחכת, 10 פועלי בנין (הקבלן ס.פ.י.), כ-170 עובדים אצל החברה.
פועלים ערבים 110, המקבלים 15 גרוש ליום. השכר היומי של פועל
יהודי 30 גרוש ליום. כשבעים וחמשה ספועלי החברה הם פועלים פשוטים,
החצי מהם עובדים בקבלנות ומשחקרים באופן בינוני 46 גרוש ליום.
25 הם עובדי המטבח. הפועלים משלמים לחברה 11 גרוש בעד יום אוכל.
10 חברי הפועל המזרחי סידרו מטבח לחוד. החברה נתנה להם כלים.
כ-75 הם פועלים מקצועיים ופקידים. אין דרגה לפועלים מקצועיים.
פועלי המחכת נכנסו הנה לא ע"י ההסתדרות, אם כי כל הפועלים כאן
הם חברי ההסתדרות. חברי הפועל המזרחי, לדברי החברים, הם פועלים
טובים, 8-9 שנים בארץ, אבל לגמרי לא אדוקים. שאלתי אם הם מחפילים -
החברים כאן לא ראו אותם בכך אף פעם. החברים בטוחים שלאחר שיקבעו
כאן בחור פועלים קבועים יעזבו את המזרחי.
החברים סידרו בכספם ספריה ורדיו. סדרו גם קואופרטיב

צרכני - לא מקושר למשביר. קונים על חשבון, והתנהלה בסוף החודש
מנכה את הקרדיט, מהירות מסרישים שתי לירות לספריה. עד היום לא
היתה כאן הרצאה על יס-המלח. מחקבלים פה למעלה מ-30, הארץ - 1,
דואר היום - 1.

בועד פועלי המקום נמצאו 5 חברים: קושניר, יעקבסון
עובד, איזשסד, דרומי. בפורים התפמרו אחדים, ובאספה כללית קבעו
רשימה מועמדים לבחירות חדשות, אבל מחברי הועד הקודם נסתלקו כולם
מלבד עובד ויעקבסון, אבל האחרון הציג הנאי שיכנסו עוד מי-שהוא
מהועד הקודם.

קושניר - התפטר מחוך יחס החברים. הועד סידר עבודות
קבלניות. בין החברים היה וכוה על הקבלנות, אולם אספה כללית
החליטה בחיוב. על קבלנות עמדו ביחוד בעלי-המסדה, אחרת לא
היו יכולים להתקיים. הקבלנות וחלוקת העבודה סידרו ע"י הועד מבלי
שהיה איש מיוחד לכך (פקיד). אם כי העבודה התנהלה בסדר גמור
היו סענות נגד חברי הועד, שהם חולכי בטל נוסלים לעצמם עבודות
יותר קלות וכו'. כשבא הענין לאספה כללית - היו מביעים אמון
לועד ודרשו ממנו להמשיך, אבל יום יום היו מרגנים ומחרפים, ואיש
לא היה עונה להם. חברי הועד היו עמוסים עבודה ואיש לא היה
בא לעזור להם. סרבו להכנס לוועדות לעשות איוו פעולה אחרת שהועד
היה דורש.

בצבור יש יחס לא חברי לסוסדות ההסתדרות: מ.ס.י.,
מרכז העבודה ועוד. מתנפלים בלי סבה, בלי אחריות. כך מתנהגים
גם חברי המפלגה.

מלבד עובד חושבים כל שאר חברי הועד ביחס לצבור

כקושניר.

ליטוב - הצבור פה אינו גרוע ואינו טוב מהצבור

בכל מקום אחר. אינו אידיאלי (לדעתי, הצבור שלנו הוא אידיאלי

לגבי עניינינו הגדולים, ולגמרי לא אידיאלי בעניינים הקטנים).

מצד הועד פה נעשתה שגיאה, שאולי אי-אפשר היה לתקן אותה:

לרגל פעולתם בועד היו לפעמים מאחרים לעבודה או עוזבים אותה

לחצי שעה או שעה, ואחרים מהצבור היו מרננים על כך. ומוטב

היה שאחד מהועד יעבוד חצי יום בשבוע ובלבד למנוע מזה פתחון

פה למרננים המעטים. אולם בכלל היה מצד הצבור יחס טוב לועד,

והזכר שפעולתו טובה ומוצלחה. יחס של אי-כבוד היה דוקא לס.פ.י.

ולא לועד. הסבה - קבלת כמה עבודות ע"י מ.פ.י. וסרכז העבודה

בתנאים לא טובים כל כך. אמח היא שמצד החברים במקום אין עזרה

לועד בשום פעולה, והועד נמצא באטמוספירה של בדיח ת.

רבינוביץ - עוד לא ראה ועד פועלים יותר מקובל בצבור

מועד זה. חברי הועד הצליחו באופן יוצא מן הכלל.

לאחר בירורים הסכימו חברי הועד להשאר, והבחירות ירחו

לחודש לחדשיים.

חברי הסולל (גדעון, קושניר, איוזנסטר, הלפרין ויעקבסון)

רוצים להכנס לארגון הוהיקים. זסלבסקי הודיע להם שהארגון קב

עוד 100 דונם ויש מקום ל- 5 - 7 מחישובים נוספים וזסלבסקי מציע

שחברי הסולל הנ"ל יתקבלו. הדבר הלוי בהרצפלה. אמרתי להם שעלי

לברר אם המועסדות שלהם היא בסדר לפי חוקת החור, ואם יחברר לי בחיוב - אפגיש אותם עם הרצפליד.

ישיבה עם ב"כ פקידים החברה: כהנר, צוקרסן. בים המלח עסוקים כ-20 פקיד, מלבד 8 פועלים חדשים. בירושלים יש בחברה כ-18 פקידים. אינם מאורגנים ואחדים מהם אינם גם חברי ההסתדרות. בירושלים הרוב אינו חבר ההסתדרות. אגודת הפקידים בירושלים ניסתה לארגן אותם - ולא הצליחה, כי בין הפקידים יש הרבה רויזיוניסטים, ואלה התנגדו לכניסה להסתדרות, אם כי לא התנגדו לארגון. אספת הפקידים בירושלים החליטה לחקור איך נהוג במקומות עבודה אחרים, ובינתיים עניין הארגון נדחה. בים-המלח יש 2 רויזיוניסטים, ומספר יוחר גדול של לא חברי ההסתדרות אחרים, המתנגדים לכניסה להסתדרות. מזכיר אגודת הפקידים בירושלים יעצם ליצור ארגון, גם אם לא יקושר להסתדרות. דעת כהנר וצוקרסן אף היא בעד ארגון מחוץ להסתדרות. חנאי העבודה של הפקידים קשים. אין שעות עבודה, אין חופש, המשכרות אינן משביעות. הודעתי שאביא את השאלה לפני המזכירות. לדעתי, אין להתנגד לארגון הפקידים, אם גם אי-אפשר לעשותו לארגון הסתדרותי, כי אחרת כנראה אין דרך להגנה על הפקיד. אבל אין ארגון כזה נוחן חקוות רבות, ויש גם סכנה למקום עבודה כמו בים-המלח, שבו יתקיימו שני ארגונים נפרדים של פועלים לחוד ושל פקידים לחוד. ועל חברינו בארגון יהיה לדאוג לקיים קונטקט בין שני הארגונים.

ישיבת עם ועד פועלי המחכת. עובדים פה 37 פועלי מחכת.

מהם עובדים 9 בשלוש משמרות יום ולילה, 3 במשמרת. עבדו גם בשבת וקבלו תשלום נוסף בעד שבת (50%). בפברואר הודיעה החברה שהוספה זו מתבטלת. הפועלים הודיעו שבכלל מהנגדים לעבודה בשבת. אבל אם יש הכרח לעבוד בשבת - הם דורשים הוספה. החברה הודיעה שמסכימה לעבוד רק 6 ימים בשבוע. הפועלים החליטו שאם אחד מששת הימים יחול בשבת - צריכים לשלם הוספה. במקום זה הציעה החברה: סידור של 48 שעות בשבוע, משמרות של 8 שעות, בתקופה של 7 שבועות חופש של 32 שעות שלוש פעמים וחופש של 56 שלוש פעמים. אספה הפועלים החליטה לדרוש בעד כל עבודה ביום השבת הוספה של 50%;

יעצתי להמשיך הסו"ס עם ההנהלה, כי מהצעות השונות נראה הדבר שההנהלה רוצה למצוא מוצא שיניח דעת הפועלים. מסופקני אם יש לדרוש הוספה בעד עבודה בשבת, אם השבת היא לא יום העבודה השביעי אלא הששי בשבוע.

שפשינסקי שעבד מקודם אצל רוטנברג 3 שנים בחיפה ו-3 שנים בנהרים ופוטר - תבע פצויים והוזה"פ צוה עליו ללכת כי ה-ג הסכים להכנס בסו"ס בשאלה זו - דורש להחיש את גמר הסו"ס, שהיה צריך להתחיל לפני שלשה חדשים. הבטחתיו לדבר על ענין זה עם אליהו.

לאחר חצות שבתי לירושלם.